

Konferans Bildirisi

Kültürel Bellek Mekânı Olarak Sözlü Kültür ve Müzik: Kıbrıs Havaları

Dilan Çiftçi (Doç. Dr.)

 Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi İletişim Fakültesi
dciftci@ciu.edu.tr

Filiz Soyer (Bilim Uzmanı)

 Bülent Ecevit Anadolu Lisesi
fsoyer@hotmail.com

Başvuru Tarihi: 05.07.2021

Yayına Kabul Tarihi: 30.09.2021

Yayınlanma Tarihi: 28.10.2021

<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.955466>

Öz

Kültürel bellek konusunda yapılan pek çok çalışmaya konu olan sözlü aktarım genellikle kendisine yöresel müzikler ve masallar şeklinde yer bulmaktadır. Kültürel belleğin nesiller boyunca aktarımında söz konusu yöresel müziklerin yöresel kıyafetlerle birleşmesi ile ritüelistik pratiklerin yapıldığı alanlar ise bellek mekanları olarak önemli bir yerdedir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile Kuzey Kıbrıs kültürel belleğinin aktarıcıları olarak Kıbrıs Havaları incelenmiştir. Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren ve Kıbrıs halk müziğini korumayı hedefleyen Kıbrıs Havaları Derneği (KIBHAD)'ın son yayını olan *Kıbrıs Havaları 5* (Ekim 2020) çalışmanın inceleme kapsamına alınmıştır. Üç dilde (Türkçe, Yunanca ve İngilizce) yayınlanmış olan *Kıbrıs Havaları 5*, her iki toplumun birbirini anlaması ve müziğin birleştirici gücüyle ortak kültürel noktada buluşmalarına katkı koymasına bağlamında önem arz etmektedir. Toplam 10 ($n=10$) şarkının sözlerine yönelik içerik analizinde kullanılan genel prensiplerden hareketle, analiz kategorileri enformasyon kuramı ile belirlenmiştir. Bu yolla çalışmanın genel bulgularına bakıldığında, Kıbrısım şarkısı kültürel bellek mekânı bağlamında en zengin ifadelerin yer aldığı şarkıdır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Bellek, Sözlü Kültür, Ritüeller, Müzik, Kıbrıs Havaları.

Conference Paper

Oral Culture and Music As A Cultural Memory Place: Cyprus Songs

Dilan Çiftçi (Assoc. Prof. Dr.)

 Cyprus International University Faculty of Communication
dciftci@ciu.edu.tr

Filiz Soyer (Scientist)

 Bülent Ecevit Anatolian High School
fsoyer@hotmail.com

Date Received: 05.07.2021

Date Accepted: 30.09.2021

Date Published: 28.10.2021

<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.955466>

Abstract

Oral transmission, which is the subject of many studies on cultural memory, often finds its place in the form of local music and fairy tales. In the transfer of cultural memory through generations, the areas where ritualistic practices are performed with the combination of the aforementioned local music with local clothes are important places as memory places. In this study, Cyprus Songs, as the transmitters of the cultural memory of Northern Cyprus, was examined with the content analysis method, one of the qualitative research methods. Cyprus Songs 5 (October 2020), the latest publication of the Cyprus Songs Associations (KIBHAD), which operates in Northern Cyprus and aims to protect the Cypriot folk music, has been included in the study. Published in three languages (Turkish, Greek and English), Cyprus Songs 5 is important for both communities to understand each other and contribute to their meeting at a common cultural point with the unifying power of music. Based on the general principles used in content analysis for the lyrics of a total of 10 (n = 10) songs, the analysis categories were determined by information theory. Looking at the general findings of the study in this way, the song 'My Cyprus' is the song with the richest expressions in the context of cultural memory place.

Keywords: Cultural Memory, Oral Culture, Rituals, Music, Cyprus Songs.

Giriş

Kültürel bellek, toplumların geçmişten günümüze gelen süreçte oluşan birikimlerini tekrarlar yardımıyla canlı tutarak, bu birikimlerin nesiller boyu devamını ve aktarımını sağlamayı hedefleyen ve toplumsal kimliğin oluşumunda en önemli rolü oynayan bellek türüdür. Topluma ait ortak anılar, tecrübeler ve bilgilerin bir araya gelmesiyle ortak bir kimlik oluşmaktadır. Toplumsal belleğin aktarılması ve toplumsal kimliğin korunmasında sözlü kültür, insanları bir araya getirerek, paylaşım yapma yönüyle önemli bir süreklilik mekanizması oluşturmaktadır. Nesiller boyu aktarılan ve kültürel belleğin en önemli temsillerinden olan folklorik şarkılar insanların bir araya geldiği toplumsal faaliyetlerde yerini alarak anımsama kültürüne katkı koymaktadır. Dilin bir kültürün en önemli parçasını oluşturduğu gerçeğinden hareketle, dil ve kültür arasındaki vazgeçilmez ilişkinin de, bellek ve kimlik aktarımında önemli bir rol üstlendiğini belirtmek doğru olacaktır.

Söz, anlamı aktarmada mimik, jest, vurgu ve tonlamalardan destek almaktadır. Müzik, toplumların kültür birikimleri arasında önemli bir yere sahiptir. Eğlence, insanoğlunun beslenme kadar ihtiyaç duyduğu bir olgudur. Eğlencenin en önemli aracı ise müziktir. Bir başka deyişle, ruhun gıdası olarak nitelendirilen müzik, içsel duyguların dışa vurulmasında ve bu süreçle insanların birbirlerine yakınlaşmasında, farklılıklarının azalmasına katkı koyarak ortak duygu, düşünce ve yaşantı birliği oluşturmaktadır. Her kültürde olduğu gibi Kıbrıs adasında 'Kıbrıs Havaları' şeklinde nitelendirilen Kıbrıs Halk Müziği gerek evlilik, gerek sünnet törenlerinde, bunun yanı sıra eğlencelerde, yaşayış birlikteliği oluşturmakta ve vazgeçilmez yerini korumaktadır. İnsanlar sevinçte ve kederde müzik aracılığı ile duygusal paylaşımlar içine girmektedir. Kıbrıs havalarının oluşturduğu ortak kültür, yaşam tarzının yanı sıra toplum, halk, ulus olabilme gibi unsurların oluşumuna da katkı koymaktadır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Kültürel Bellek, Ritüeller ve Müzik

Kültürel bellek, en genel tanımıyla, bir toplumun kolektif kimliğini oluşturan geçmişe dair tüm birikimlerinin nesiller arası aktarımıdır. Geçmişe dair birikimlerin tekrarlarla canlı tutulması suretiyle süreklilik sağlanmakta ve bu sayede birikimler yeni kuşaklara ulaşmaktadır. Bu noktada ortaya çıkan anılar, toplumun geçmişteki tecrübeleri, birikimleri kısaca toplumun ortak kimliğinin göstergesidir. Ortak kimliğin korunması bağlamında, nesiller arası aktarımın ve sürekliliğin sağlanması, aynı zamanda yeni koşullara uyum sağlayarak güncellenebilmesi ancak kültürün korunması yani bir belleğin varlığı ile mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla kültürel bellek, bir toplumun kendi geçmişi ile bağ kurduğu, 'hatırlama', 'kimlik' ve 'kültürel süreklilik' unsurları arasındaki bağı koruyan, yine toplumun kendisi tarafından oluşturulan belleği ifade etmektedir. Bu üç unsur, 'sembolik bir anlam dünyası' yaratarak toplumun anılarını, önemli deneyimlerini biçimlendirirken bir taraftan da güncelleyerek içinde bulunulan zamana uyum sağlamasına yardımcı olmaktadır. Temel ilkesi tekrarlarla dayanan ve 'bağlayıcı yapı' olarak nitelendirilen bu durum, ortak yaşanmışlıklar sonucu oluşan ortak değerler, ortak bilgi ve ortak kurallarla gerçekleşen bir algılayış biçimidir (Assmann, 2018, s. 23).

Toplumlar kimliklerini koruyabilmek için yazılı kayıtlar dışında insan belleğine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda geliştirilen kültürel bellek, bireyler arasındaki birliği sağlayarak eyleme dönüştürmeyi 'kaydetme', 'çağırma' ve 'iletme' olguları ile gerçekleştirebilmektedir. Bu üç olgunu hayata geçmesi aynı zamanda 'grup katılımı',

'ritüel sunuş' ve 'şiirsel biçim' koşulları ile mümkün olmaktadır. 'Şiirsel biçimlendirme' tekniği bilginin korunmasında önemli rol oynamaktadır. Bu teknik aracılığı ile aktarılmak istenen kültürel bellekteki bilgi, sesler, mimikler, vücut hareketleri ve ritim gibi ritüelistik eylemlerle harmanlanmakta ve sanatsal bir yönle aktarılmaktadır (Assmann, 2018, s. 60).

Ritüel ve müzik, şiirsel biçimlendirme yolu ile gerçekleşen kültürel bellek aktarımının en etkin yöntemleri arasında yer almaktadır. Kültürel belleğin gerek aktarımı gerekse korunmasında her iki sanatsal iletişim aracı birbirlerinin tamamlayıcısı konumunda aktif olarak rol oynamaktadır. Ritüeller aracılığı ile geçmişteki bilgi devam eden tekrarlarla belleğin canlı tutulmasına olanak sağlamaktadır. Belleğin yeniden kurulması ve nesiller arasındaki aktarımında ritüellerin ve ritüelistik eylemlerin çok büyük katkısı bulunmaktadır. Ritüellerin sürdürülebilirliğindeki en önemli unsurlardan biri olan müzik, yaratmış olduğu birliktelik duygusu ile belleğin sürekliliğinde katkı sağlamaktadır (Akın, 2018, s. 104).

Müziğin ritüeller kadar kültürel bellek aktarımında büyük önemi bulunmaktadır. Şiirsel biçim koşullarını yerine getiren müzik, özellikle sosyal bağlamda kültürel belleğin nesiller arası geçişini sağlaması açısından birincil dereceden bir görev üstlenmektedir. Şiirsel biçim, ritüel sunuş ve grup katılımı nosyonlarını içinde barındıran müzik, kaydetme, çağırma ve iletme olgularını taşımasıyla bellek inşası ve aktarımında önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda müzik, ritüel ile doğal bir senkronizasyon içindedir. Müzik ve ritüel, yaratmış oldukları doğal uyumla birlikte geçmişle bağ kurarak kültürle belleğin ve kimlik inşasının vazgeçilmez parçaları olarak yer almaktadır. Tekrarlar ve canlandırmalarında bu kurulan bağın pekişmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Müziğin ritüel ile olan bağlantısına sosyal bağlamda bakıldığında, hem toplumsal yapı ile şekillendiğini hem de toplumsal kimliğin sürdürülebilirliğine katkı koyduğu görülmektedir. Kültürel bellek aktarımı noktasında müzik, ezgi ve ritimler aracılığı ile bilişsel olduğu kadar duyuşsal anlamda da bilginin kodlanmasına ve hatırlamanın gerçekleşmesine katkı koymaktadır (O'Reilly, Doherty, Carnegie, & Larsen, 2017). Müziğin bellek tartışmalarıyla ilgili yeri göz önüne alındığında akılda tutulması gereken önemli unsur, kültürel yankıları üstlenenlerin sadece teknolojik olarak aracılı metinler olmamasıdır. Aksine, yerel topluluklar içinde ve yerel topluluklar için yazılan ve seslendirilen müzikler de bellek aktarımında birbirine geçen olgular bütünü parçalarını oluşturmaktadır (Bennett & Janssen, 2015, s. 5).

Müzik ulaşılabilir, kolay icra edilebilir ve aynı zamanda kolayca etkileme gücüne sahiptir. Toplum sosyal açıdan bir araya getiren ritüelistik paylaşımlarda en çok müracaat edilen sanat dalı olan müzik, dramatisasyon unsurlarıyla ve duygusal yoruma olanak sağlayan yapısıyla sosyokültürel yapının önemli bir bileşeni konumundadır (Stokes, 1992, s. 214). Müziğin duygusal yönü bireysel düzlemde önemli etkiler yaratarak, kültürel bellekle doğrudan ilişki içerisinde bulunmaktadır (Clark, 2006, s. 457). Kültürel olduğu kadar toplumsal boyutu müziğin sosyal ve kültürel gerçeklik düzleminde yer aldığı göstermektedir. Müzik hem sosyokültürel hayattan etkilenerek şekillenmekte hem de sosyokültürel hayatı etkilemektedir (Begbie, 2000, s. 15).

1.2. Sözlü Kültür Aktarımı

Toplumların, kendilerine ait sosyal ve kültürel değerleri, siyasi ve ekonomik düzenleri bulunmaktadır. Bu değer ve düzenler toplumsal düzenin oluşmasında ve gelecek nesillere aktarılması noktasında sürekliliğe ihtiyaç duymaktadır (Bıçak, 2012, s. 356). Söz konusu aktarımda, yazının etkin bir rolü olduğunun gerçeğinin yanı sıra, sözlü aktarımların

belirleyicisi konumunda olan sözlü kültür de büyük önem arz etmektedir. “Sözlü ve yazılı gelenek arasındaki ayrım hiçbir zaman keskin *clear-cut* sınırlara sahip değildir ve bunlar karşılıklı olarak çeşitli biçimlerde etkileşimde bulunmaktadır” (Pretzler, 2005, s. 240). Bu durumun başlıca sebebi de sözlü ve yazılı kültürlerin toplumda dikotomi yaratmadan bir süreklilik halinde bulunmalarıdır (Rosenberg, 1987, s. 74).

Zaman ilerledikçe ve nesiller değiştikçe toplumların belleğinin yok olmaması noktasında devreye kültürel bellek girmektedir. Biyolojik olarak devredilmesi mümkün olmayan kültürel bellek, aktarımlarını mitler, atasözleri, resimler, yasalar, bayramlar, ritüeller, dans ve müzik gibi olgularla gerçekleştirilmektedir. Sözlü kültürün egemen olduğu toplumlar ele alındığında, kültürel belleğin aktarımı bağlamında törensel danslar, takılar, dövmeler, giysiler ve desenler gibi sembolik figürlerin varlığı görülmektedir (Assmann, 2018, s. 17, 63, 98).

Sözlü kültürün temelini bellek oluşturmaktadır. Çünkü “toplumsal geleneğin bütün içeriği, maddi miraslar bir yana, bellekte taşınmaktadır” (Goody & Watt, 1963, s. 307). Sözlü kültür söz konusu olduğunda belleğin güçlü olması ve kültürel değerlerin bellekte kolay yer edebilmesi için, anlatım biçimine ihtiyaç duyulmaktadır. Walter Ong (Ong, 2014, s. 89) yazıya sahip olmayan toplumları “birincil sözlü kültür” yazı kullanan toplumları ise “ikincil sözlü kültür” olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, belleği destekleyen sözlü kültürler ele alındığında şiir ve müziğin tüm bileşenleri taşıdığı ve çok yönlü etkileriyle önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu iki sanat dalı atasözleri ve özlü deyişlerin gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlamaktadır. Sözlü kültür de müzik ve şiirin iç içe geçtiği ve birbiriyle kaynaştığı görülmektedir. Sesin yanı sıra müzikte yer alan ritim, belleğe yardım eden ve kalıcılığı artıran özelliği ile öne çıkmaktadır (Havelock, 1980, s. 94).

Sözlü kültürlerde bilginin kaydedilmesi ezberlemeye dayanmaktadır. Sürekli yapılan tekrarlar ve ritim kaydedilmeyi kolaylaştırmaktadır. Düşüncenin ritmik ve kendi içinde bir dengeyle akarak tekrarlanması, kelimelerdeki ünlü ünsüz uyumu, kullanılan çeşitli sıfatlar ve kalıplar, akılda kalıcı özellikler taşımaktadır. Kolay hatırlamayı sağlayan bu izlekler, belleği güçlendirmekte ve bellek sistemiyle iç içe giren düşünce, bilginin kalıcı olmasını sağlamaktadır (Ong, 2014, s. 50). Deneyimlerin aktarılmasını Beatriz Sarlo (Sarlo, 2012, s. 21) şu şekilde ifade temektedir: “Deneyimsiz tanıklık olmaz, ama anlatmadan deneyim de olmaz: Söze dökmek suskun deneyimi azat eder, doğrudanlıktan ya da unutulmaktan kurtarır ve onu iletebilir, yani *herkesin* yapar.”

1.2.1. Müzik Sosyolojisi ve İletişim

Müzik sosyolojisi, toplumun müzikle olan ilişkisi karşısındaki anlamlı ilişkisini inceleyen bir sosyoloji alt dalıdır. Sanatın alt dallarından olan müzik, gündelik hayat pratikleri kadar, din, siyaset, ekonomi, kimlik ve hatta cinsiyet gibi unsurları da içine almaktadır. Bu sayede müzik sosyolojisi, dinamik kültürel örüntülerin incelendiği bir dal olmaktadır. Dolayısıyla, toplumsal koşullar müzik yardımıyla ortaya konulabilmekte olup toplumun içinde bulunduğu koşulların çıkarımı yapılabilmektedir. Müzik üretimi ile temsil ve ekonomi politik olguları ile birleşerek, bir endüstri oluşturarak sosyolojik bir perspektif kazanmaktadır. Müzik sosyolojisi alanındaki çalışmalar Max Weber’in *Müziğin Rasyonel ve Sosyal Temelleri* (1958) çalışması ile başladığı kabul görse de dünyada müzik sosyolojisinin gelişimine bakıldığında, günümüze kadar gelen süreçte en etkili müzik sosyoloğu olarak Frankfurt Okulu düşünürlerinden Theodor W. Adorno ön plana çıkmaktadır. 1944’te aynı ekolden bir başka düşünür olan Max Horkheimer ile yayınladığı *Aydınlanmanın Diyalektiği* eserinde *Kültür Endüstrisi* kavramı analiz edilmektedir. Buna

göre, müziğin, standartlaşmış, birbirinin aynı ve *tanıdık (familiar)* melodi ve kalıplar aracılığıyla kitlelerin zevk ve beğenilerini nasıl etkilediği ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra toplumsal, ekonomik, sosyal ve kültürel kapitaler göz önünde bulundurulduğunda, müzik alanındaki tercih ve beğenilerin ne denli şekillendirici bir özellik taşıdığı düşüncesi, Fransız düşünür Pierre Bourdieu (1977; 1984) ile belirginleşmektedir (Güven & Ergur, A., 2014, s. 2-4).

Müziği toplumsal farklılıkların yansıması, zihinsel bir faaliyet, ifade şekli hatta bir dil olarak kabul eden Adorno, ayrıca müziği kendine özgü ruhsal bir varlık olarak ifade etmektedir. En kısa şekliyle müzik sosyolojisini tanımlamak gerekirse, toplum ve müziğin karşılıklı ilişkisini içermekte olup ortaya çıkan oluşumların toplumsal durumunun incelenmesi olduğunu söylemek doğru olacaktır. Müzik sosyolojisi aynı zamanda toplumların gelişim sürecinde müziğe dair üretimini anlamlandırmaya çalışmaktadır. Toplumların tarihi süreçleriyle ortaya çıkan farklı ve özel müzik tarzlarının anlaşılabilir olması ve öneminin tanımlanması üzerine odaklanan müzik sosyolojisi, böylece toplumsal önkoşulları ortaya koymaktadır (Blomster, 1976, s. 484-495).

1.3. Kültürel Kimlik

Kültür kavramı çok sayıda farklı olguyu içinde barındırmaktadır. Birey doğundan başlayarak pek çok unsurla beraber büyümektedir: Dil eğitimi, aile yapısı, giyiniş şekli, değer yargıları veya sosyal yaşantı gibi. Tüm bu unsurların yoğrulmasıyla birey, sosyal bir varlığa dönüşmektedir. Başka bir deyişle birey, ait olduğu kültürle şekillenmektedir (Güvenç, 1996, s. 102). Kültür tanımı ele alındığında, bir toplumun üyesi olan insanın edindiği bilgi, gelenek ve göreneklere ayrıca sanat ve alışkanlıkları içeren bir olgu olduğu görülmektedir. Her toplumun kendine özgü bir kültüre sahiptir zira toplumlar birbirlerinden farklıdır. Böylece, dünyanın değişik yerlerinde, özgün yaşam şekilleri ve kültürlerin varlığı ile karşılaşmaktadır (Taylor, 1991, s. 827).

Antropologlar (Whiting & Child, 1953), kültürle kimliğin kültürel inanç ve geleneksel uygulamalar olduğunu, çeşitli yaptırımlar, motifler, değerler ve kuralalar bütünü karşısındaki memnuniyetlerden oluşan özel bir kompleks olduğu şeklinde tanımlamaktadır. Kültürel bir kimlik oluşturmak, bir veya daha fazla kültürel topluluğun inançlarını ve uygulamalarını benimsemeyi içermektedir (Jensen, 2003). Ailesel ve toplumsal yükümlülükler, ruhsal ilkelere bağlılık, kişinin kültürel kimliğinin önemli unsurlarını oluşturmaktadır (Jensen, 2008). Bununla birlikte, kültürel bir kimlik oluşturmak, kişinin özdeş olduğu kültürler hakkında seçimler yapmayı içermektedir. (Erikson, 1968), kimlik oluşumunun, kişinin kültürel topluluğu içinde bireysel bir kimlik geliştirme süreci olduğunu, kültürel bir kimlik oluşturma sürecini de, kişinin ait olduğu kültürel topluluğa karar vermeyi içerdiğini belirtmektedir.

Kimlik kavramını üç farklı boyutta incelemek gerekmektedir. Kişisel kimlikle ben kimim sorusuna cevap aranırken, psikososyal kimlik de biz kimimiz sorusu ortaya çıkmaktadır. Ulusal kimlik olarak da nitelendirilen kültürel kimlik kavramında biz hangi ulus ve kültürden geliyoruz sorusu ile karşılaşmaktadır (Güleç, 1992, s. 11-16). Din, ırk, etnik köken, milliyet, sınıf ya da cinsiyet gibi paylaşılan ortak özellikler, bireylerin kişisel kimliklerinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bu özellikler kültürel kimliğin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Kültürel kimlik özcü ve tarihsel açıdan incelenmektedir. Özcü algılama söz konusu olduğunda, dar ve kapalı bir algı ile karşılaşmaktadır. Bu durum, oluşmuş bir öz şeklinde değerlendirmektedir. Tarihsel açıdan ele alındığında kültürel kimlik, açık ve kapsayıcı algılama ile sürekli

bir üretim sürecinde, tamamlanmamış, gelişip değişmeye devam eden bir olgu olarak benimsenmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse kültürel kimlik, tarihsel algıda bir olma durumu olduğu kadar bir oluşma durumunu da içermektedir. Zira kültürel bellek geçmişe ait olduğu ölçüde geleceğe de ait bir olgudur. Her ne kadar geldiği bir yer, zaman ve tarih olsa da sabit ve değişmez değildir, değişim ve dönüşüme açıktır (Larrain, 1995, s. 212-222).

Hall (1989, s. 69), kültürel kimliği ortak bir kültür, ortak bir tarih ve ataya sahip olan insanların ortak noktası olarak tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, ortak tarihsel deneyim ve paylaşımların yansımaları olan kültürel kodlar, tek bir halk algısı yaratarak, değişmez anlam çerçeveleri oluşturmaktadır. Ortak coğrafyalarda ortak idealler etrafında toplanan bireyler, yaratmış oldukları ortak tarihle geleceğe dair ortak bir birliktelik oluşturmaktadır. Bir toplumun düşünce yapısı da kültürel aidiyetler doğrultusunda şekillenmektedir. Bu kültürel kodlar davranışlar, yiyecek-icecekler, bayramlar, kutlamalar, yaslar şeklinde ortaya çıkmaktadır.

1.4. Sembolik Etkileşim ve Kodlar

Kişiler arası etkileşim sosyolojinin odak noktalarından olup, toplumu şekillendiren yapıları incelemektedir. Sembolik etkileşim toplumu ele alırken, bireylerin günlük hayattaki etkileşimlerini temel almaktadır. Bir toplumu anlamamanın en etkin yolu, bireyler arasındaki etkileşimlerden geçmektedir (Macionis, 2012). Birey toplum içerisinde statik bir yapıda değildir. Toplumunu sürekli değişim içinde olan bir yapı olduğu gerçeğinden hareketle, sosyalleşme, iletişim veya etkileşim gibi durumlarda bulunan birey, sembolik etkileşim aracılığı ile devinimine devam etmektedir (Koçak, 2013). Anlam taşıyıcıları olan semboller, bir şeyin işaretler, jestler veya nesnelere aracılığı ile sosyalleşme sürecine etki etmektedir (Poloma, 1993).

Sembolik etkileşimcilik kuramı, George Herbert Mead (1863-1931)'in sosyal davranışçı yaklaşımla çalışmalarını sürdürdüğü Chicago Üniversitesinde doğmuş ve Herbert Blumer (1900-1987)'in çalışmalarıyla geliştirilmiştir (Özalp, 2017, s. 9). 20. yüzyıla beraber ivme kazanan endüstrileşme ve kentleşme, sosyal bağlamda pek çok değişimi de beraberinde getirmiştir. Sembolik etkileşim perspektifinde gerçekleştirilen araştırmalarda, insan davranışları etkileşimle diğer kişi ve nesnelere geliştirdiği bağlar ve etkileşim süreçleri açısından incelenmektedir. İnsanın içinde yaşadığı dünyanın bir eylemler dünyası olduğundan, nesnelere sembolik ve dilsel anlamlar yüklenmektedir. Sembolik etkileşimciler dilsel ve sembolik olanla, pratik olan arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Prust, 1996)

Sembolik etkileşimcilik kuramı, sembollerin sosyolojisi olarak da nitelendirilmektedir. İnsanların grup olarak yaşayışı ve insan davranışları olmak üzere iki temel çalışma alanı bulunmaktadır. Bu kuram üç ana olgu etrafında şekillenmektedir:

- İnsanın nesnelere karşı yüklediği anlamlar,
- İnsanın çevresi ile sahip olduğu sosyal etkileşim,
- İnsanın karşılaştığı şeylerle başa çıkmada kullandığı yorumlayıcı süreç (Blumer, 1986).

Birinci önerme ele alındığında, şeylerin insanlar için taşıdığı anlamın hayati önem taşıdığı sonucuna ulaşılmaktadır. İkinci önermede, anlamın kaynağı ve anlamın insanlar arasındaki etkileşim sürecinin bir sonucu olduğu görülmektedir. Üçüncü önermede ise toplumsal etkileşim sürecine bağlı olarak çıkan anlamlarla ne yapıldığı çıkarımında bulunmaktadır.

Bir şeyi anlamlandırma süreci bireyden bireye farklılık gözetmektedir. İnsan tek başına ya da içinde bulunduğu grupla sürekli eylem içerisinde. Gelenek, alışkanlık veya norm olarak tanımlansa da kültür dediğimiz kavram, tüm bu eylemlerin bir bütünü oluşturmaktadır. Kısaca, toplumsal etkileşim insan davranışlarını oluşturmaktadır. İnsan birbiriyle etkileşirken karşısındakinin ne yaptığını da değerlendirmekte ve kendi davranışlarına da yön vermektedir. İnsanın dünyası nesnelere oluşmaktadır. Bu nesnelere insan için sembolik etkileşimler oluşturmaktadır. Nesnelere; fiziksel, toplumsal ve soyut nesnelere olarak ayrılrsa da insanın çevresi kendi tanıdığı ve bildiği nesnelere ibarettir. Aynı mekânsal konumda dahi yaşayan insanların çok farklı dünyalarda yaşıyor olabilmeleri mümkün olmaktadır (Özçetin & Özçetin , 2018, s. 71-75).

Sembolik etkileşimciliği özetlenecek olursa, sekiz varsayıma dayandığı görülmektedir:

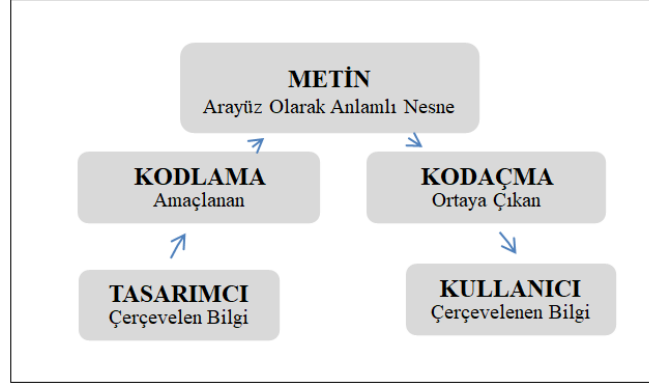
- İnsan şeyleri, kendisi için sahip olduğu anlamına göre değerlendirmektedir.
- Şeylerin anlamlarının ortaya çıkışı sosyal etkileşim ile gerçekleşmektedir.
- Anlamlar, kendini yansıtan bireylerin sembolik olarak birbirleriyle etkileşime girmesini içeren yorumlayıcı bir süreçle değiştirilmektedir.
- İnsanlar içinde yaşadıkları deneyim dünyalarını kendileri yaratmaktadır.
- Deneyimlerle oluşa dünyaların anlamları etkileşim sonucunda oluşmakta ve kişilerin kendi durumlarının öz yansımalarıyla şekillenmektedir.
- Kendi kendine etkileşimler sosyal etkileşim ile iç içe geçmektedir.
- Ortak eylemler, oluşumlar, çözümler, çatışmalar ve birleşmeler, günlük sosyal yaşamın dokusunu oluşturmaktadır. Bir diğer deyişe toplum, etkileşime giren bireylerin ürettiği ortak veya sosyal eylemlerden oluşmaktadır.
- Şeylerin insanlar için sahip olduğu anlamları şekillendirmekte karmaşık bir yorumlayıcı süreç yani kültür dünyası rol oynamaktadır (Du Gay, Hall, Janes, Mackay, & Negus, 1997, s. 3).

Stuart Hall, iletişimin bir döngü ya da alıcıya doğru giden düz bir hat olmadığını, kültürel üretim ve alımlamanın bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Gönderilecek mesaj ilk oluşturulduğu anda kodlama başlar ve mesajın okunduğu ve anlaşıldığı an olan kodaçımına kadar geçen süre iletişimin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Diğer bir deyişe, mesajın üretimi ve tüketiminde kullanılan araçlar, mesajın yer aldığı söylemsel bağlam ve mesajı taşımakta kullanılan teknolojiler, gibi bir dizi etkenlerle iletişim sağlanmaktadır. Elbette bir mesajın gönderilmesi için önce inşa edilmesi gerekmektedir. Nasıl ki mesajın inşası etkin, yoruma dayalı ve toplumsal bir olaysa alımlama da aynı şekilde gelişmektedir. Toplum homojen olmadığından, farklı guruplardan ve çıkarılardan oluştuğundan, tek bir kitle olarak kabul edilememektedir. Bu durum, mesaj yorumları arasında yanlış anlamalar ve ya çarpıtmalar olma ihtimalinden söz edilmesine neden olmaktadır. Toplumun kültüründe yer alan ve küçük yaşta öğrenilen kodlar, değişik kültürlere göre değişim gösterse de neredeyse evrensel olduklarından doğallaşmaktadırlar (Özçetin & Özçetin , 2018).

Kodlama göndericinin yaptığı iş olarak kabul edilmektedir. Bilginin, düşüncenin, duygunun iletme uygun, hazır bir mesaj biçimine dönüştürülmesine kodlama denilmektedir. Kaynağın aklından geçirdiği ya da oluşturduğu düşünceler, alıcıların anlayabileceği sembollerle kodlanarak mesaja dönüştürülür. Kodlama, mesajın gönderileceği ortamın yani yüz yüze, telefon, telsiz gibi araçların kullanılmasına bağlı olarak farklılaştığı gibi bir kaynağın bir mesajı kodlaması, aynı zamanda onun deneyim ve yaşantılarının da bir

yansımasıdır. Kodaçma alıcının yaptığı işidir. Mesajın yorumlanarak anlamlı bir biçime sokulması sürecine ise kod açma denilmektedir. İletişim süreci içerisinde mesajlar ancak kod açma yoluyla, kâğıt üzerinde veya ses ve görüntü sinyalleri olmaktan çıkıp anlam kazanmaktadırlar (Fiske, 2017). Şekil 1 arayüz olarak kodlama ve kodaçımı özetlemektedir.

Şekil 1. Arayüz olarak kodlama ve kodaçımı
Kaynak: (Shaw, 2017)

Kodlama kaynak tarafından, kod açımı ise alıcı tarafından yapılır. İletişimin başarısı, mesajın alıcı tarafından kod açımının yapılabilmesine bağlıdır. Bu ise alıcı ile kaynağın yaşantılarının çakışması ya da en azından kesişmesini gerektirmektedir. Ortak yaşantı ve deneyimlerin bir yansıması olarak iletişimde ortak bir dilin kullanılması, kod açımının etkin bir şekilde gerçekleşebilmesinin ilk koşulunu oluşturmaktadır (Özçetin & Özçetin, 2018).

2. Yöntem

2.1. Çalışmanın Amacı, Çalışılan Örneklem ve Literatüre Katkı

Bütün bu bilgiler ışığında, kültürel belleğin bir parçası olan halk müziği, çalışmanın evreni olarak seçilmiştir. Kıbrıs adası genelinin kültürel belleğinin önemli parçası olarak yer alan ve Kıbrıs Havaları olarak nitelendirilen Kıbrıs halk müziği örneklem olarak seçilmiştir. Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren ve Kıbrıs halk müziğini korumayı hedefleyen Kıbrıs Havaları Derneği (KIBHAD)'ın son yayını olan *Kıbrıs Havaları 5* (Ekim 2020) çalışmanın inceleme kapsamına alınmıştır. Amaçlı örneklem tekniği ile belirlenen *Kıbrıs Havaları 5* yayının diğer sayılardan farklı olarak iki dilli havaları içermesi bağlamında önem arz etmektedir. Kıbrıs kültürünün en önemli parçalarından olan ve özellikle sosyal paylaşımların merkezinde yer alan halk müziği, Kıbrıs adasının Türk ve Rum olmak üzere her iki kültürünün de ortak noktasını oluşturmaktadır. Üç dilde (Türkçe, Yunanca ve İngilizce) yayınlanmış olan *Kıbrıs Havaları 5*, her iki toplumun birbirini anlaması ve müziğin birleştirici gücüyle ortak kültürel noktada buluşmalarına katkı koyması bağlamında önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Kıbrıs Havalarını kültürel belleğin aktarıcısı olarak incelemektir. Çalışma, Kıbrıs'ın kültürel bellek çalışmaları alanına katkı koyacak niteliktedir.

2.2. Çalışmanın Evren, Örneklemi ve Veri Toplama Süreci

Bu yolla, çalışmanın evrenini halk müziği oluştururken, örneklemi KIBHAD'ın¹ en son çalışması olan *Kıbrıs Havaları 5* yayını oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşu olarak Kıbrıs'a özgü halk şarkılarını koruma amacıyla kurulmuş olan KIBHAD'ın son yayını çalışmada amaçlı örneklem tekniği kullanılarak belirlenmiş ve sözlü kültürün bir parçası olan müziğin kültürel bellek mekânı olma özelliğinden hareketle enformasyon kuramı yöntemi olarak belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi yöntemi kullanılmış ve şarkı sözlerine yönelik içerik analizi uygulanmıştır. Toplam 10 ($n=10$) şarkının sözlerine yönelik içerik analizinde kullanılan genel prensiplerden hareketle, analiz kategorileri enformasyon kuramı ile belirlenmiştir (Moles, 1971). Bu yolla, analiz kategorileri ile bu okumalar yapılmıştır:

1. Mesajın kodlanmış, ifade edilebilir, bir partiyon ya da dille anlatılabilir olan yanı olan semantik enformasyon kuramından hareketle, şarkıların sözlerinde kullanılan sıfatlar ve mekânlardan yola çıkılarak kültürle bellek mekânı aktarımı kodlama ve kodaçimleri incelenmiştir.
2. Mesajın bir başka dil veya gösterge sistemiyle anlatılmayan yanını, evrensel bir repertuara değil, alıcı ve vericinin ortak repertuarına gönderide bulunan estetik enformasyon kuramı, aktarılmak istenen mesajın konotatif yanıyla benzerlikler incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında müziğin söylediğinden hareketle, sözlere uygulanan içerik analizi bir ana tema (memleket sevgisi) altında incelenmiştir (Bilgin, 1982). Tüm bu bilgiler ışığında aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

Araştırma Sorusu 1:

Sözlü kültürün bir parçası olan müzik, kültürel bellek mekânı mıdır?

Araştırma Sorusu 2:

Kültürel bellek mekânı ise toplumsal anımsamaya katkı koymakta mıdır?

Araştırma Sorusu 3:

Müzik aracılığıyla oluşan toplumsal anımsamalarda hangi ortak değerler ön plana çıkmaktadır?

3. Bulgular

“Kıbrıs Havası”, Kıbrıs insanın, kendi müziğine hitap etme şekli, başka deyişle Kıbrıs Müziği anlamına gelmektedir. Kıbrıs havaları adanın coğrafyası, iklimi, folklor ve kültürüyle örtüşen; basit, bileşik ve karma ritimler içermekte ve kendine özgü tınılarla, hem tonal hem de modal karakterleri içinde barındıran müzik türü olarak hayat bulmaktadır (Garanti, 2016). KIBHAD’ın en son yayını olan ve inceleme kapsamına alınan *Kıbrıs Havaları 5* yine dernek başkanı olarak görev alan Selçuk Garanti tarafından kaleme alınmış olup 100 (yüz) sayfadan oluşmaktadır. Yayın, ele alınan Kıbrıs Havalarının seslendirildiği bir CD ile birlikte piyasaya sürülmüştür. Yayının kapağında yer alan Medoş laleleri² Kıbrıs adasının en popüler endemikleri arasında yer almaktadır.

Kıbrıs Havaları 5 yayını 4 (dört) bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, yayının hayata geçmesinde çalışan gönüllülerin isimleri, KIBHAD’ın gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler ve şarkılarla ilgili açıklamalar yer almaktadır. İkinci bölümde yayında yer alan 10 (on) şarkının tek sesli notaları, akorlar ve sözleri bulunmaktadır. Şarkıların sözleri Türkçe ve Rumca olarak yer almakta, ayrıca Rumca şarkıların Türkçe okunuş versiyonları da yer almaktadır. Yayının üçüncü bölümünde de şarkıların çok sesli notaları bulunmaktadır. Dördüncü ve son bölüm kaynakçadan oluşmaktadır. Tablo 1’de *Kıbrıs Havaları 5* yayınında yer alan havalara hakkında genel bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 1. Kıbrıs Havaları Hakkında Açıklamalar

Kıbrıs Havaları	Açıklamalar
Kıbrısım	Kâmran Aziz3'in 1958 yılında yapmış olduğu bestedir. Adanın güzelliklerinden bahseden ve 'Ah Kıbrısım Kıbrısım' dizleriyle 1958 yılında Kıbrıs'ın içinde bulunduğu sosyo-politik duruma gönderme yapan bir şarkıdır.
Menekşeler ve Sümbüller	Şarkının kökeni yaklaşık yüz yıl önce zorunlu bir göçle İstanbul'dan İyonya adalarına yerleşenlerden gelen bir şarkıdır.
Vraga	Kıbrıs'ın yöresel kıyafetlerinden olan dizlikten pantolon kullanımına geçişi anlatan bir şarkı olan Vraga, modern hayata geçişi anlatan komik ve eğlenceli sözler içeren bir şarkıdır.
Tesdi	Sutaşıma bahanesi ile pınar başında genç kız ve erkeklerin buluşmalarını anlatan bir şarkıdır. Tesdi soğuk su alma sebebiyle kızların pınar başına gelebilmek için annelerini ikna etmek zorunda oldukları, sevenlerin buluşmasını ve böylece evlilik zemininin hazırlanmasını temsil etmektedir.
Al Yemeni	1960 yılında Kâmran Aziz tarafından bestelenmiş ve ilk olarak Limasol şehrinde yer alan bir folklorik etkinlikte seslendirilmiştir.
Garava Sirdosu/Garava Portokalı	Kıbrıslılar tarafından sevilerek oynanan bir müziktir. Kıbrıs'ın değişik yerleşim yerleri ile ilgili bilgiler içermektedir.
Paralar	1945 yılında Theodoulos Kallinikos tarafından derlenmiştir. Demis Roussos 'Say you love me'4 şarkısını Paralar şarkısının müziğiyle gerçekleştirmiştir.
Ağşam Hava Garladı	2017 yılında Türkçe sözlerle birlikte müziğe uyarlanmış bir şarkıdır.
Maden İşçileri	Şarkının geçmişi 6. yüzyıla dayanmaktadır. İtalya'nın kuzeyinde yaşamış Lombard'lara aittir ve günümüz İtalya'sında 'Bandiera Rossa' ismiyle İtalyan Komünist Marşı olarak bilinmektedir.
Değirmen	Bestesi Armados Josephin'e sözleri de Markos Georgiou'ya ait, iki gencin su değirmeninde başlayan aşklarını konu alan bir şarkıdır.

Kaynak: (Garanti, 2016).

Kıbrıs Havaları 5 yayınında yer alan şarkılardan 'Kıbrısım' ve 'Al Yemeni' Türkçe olarak bestelenen şarkılar olup geriye kalan 8 (sekiz) tanesi Rumca kökenli şarkılardan oluşmaktadır. Yayında yer alan tüm şarkılar Kıbrıs adasının politik olarak ikiye ayrıldığı dönem olan 1974 tarihinden önce var olan eserler oldukları için, her iki halkın da kulağında ve dilinde yer etmiş şarkılar olarak öne çıkmakta ve iki toplumlu organizasyonlar ya da iki toplumlu korolarda yer almaktadır. Kıbrıs havalarının semantik enformasyon bağlamında incelenmesinde, şarkılarda yer alan sıfatlar ve mekânlardan yola çıkılarak kodlama ve kodaçimleri incelenmiştir. Tablo 2 *Kıbrıs Havaları 5* şarkılarının semantik enformasyon incelemesini içermektedir.

Tablo 2. Kıbrıs Havaları 5 Şarkılarının Semantik Enformasyon İncelemesi

Sıfatlar	Kodlama	Kodaçımı	Şarkının Adı
Cennetten parça	Kıbrıs	Memleket sevgisi	Kıbrısım
Akdeniz'in yıldızı	Kıbrıs	Memleket sevgisi	Kıbrısım
Her kazası altın parçası	Kıbrıs	Memleket sevgisi	Kıbrısım
Menekşeler, sümbüller ve deniz kuşları	Kıbrıs'ın doğası	Memleket sevgisi	Menekşeler ve Sümbüller
Vraga	Dizlik	Yöresel kıyafet	Vraga
Beytambal gal	Eksik olsun	Gereksizlik ifadesi	Vraga
Guduz galsın	Eksik olsun	Gereksizlik ifadesi	Vraga
Tesdi	Su kabı	Evlilik ve bereket ifadesi	Tesdi
Yan bastın	Ayağın takılması	Sakarlık	Tesdi

Sıfatlar	Kodlama	Kodaçımı	Şarkının Adı
Al yemeni mor yemeni yemenisi sarı	Kıbrıs'a özgü başörtüsü	Yöresel kıyafet	Al yemeni
Elleri kınalı	Ele kına yakmak	Kültürel uygulama	Al yemeni
El ele döner buğdayı döver, nazlıca güler	İmece	Köy yaşamı	Al yemeni
Gözleri kaşı, simsiyah kaşı, döndürür başı	Kıbrıs kızları	Hayranlık	Al yemeni
Garavanın Portokalı	Yöresel ürün	Yerli malı	Garavanın Portokalı
Omorfonun mandorini	Yöresel ürün	Yerli malı	Garavanın Portokalı
Godeslerde yadsam	Hapishane	Her şeyi göze almak	Paralar
Hava garladı	Soğuk hava	Soğuk hava ifadesi	Ağşam Hava Garladı
Sıcacık gollar	Kucaklaşma	Sevgi ifadesi	Ağşam Hava Garladı
Maden işçileri	Zorlu yaşam	Kıbrıs bakır madenleri	Maden İşçileri Marşı

İnceleme kapsamına alınan Kıbrıs havaları genel olarak ele alındığında, Kıbrıs adasına olan sevgi, yöresel kıyafetler, yerli ürünler ve Kıbrıs'a özgü sözlerin yer aldığı görülmektedir. 'Kıbrısım' şarkısında temel olarak memleket sevgisi kodaçımı ile karşılaşılmaktadır. *Cennetten parça, Akdeniz'in yıldızı ve her kazası altın parçası* ifadeleriyle yaşanan coğrafyaya derinden duyulan sevgi ve bağlılık dile getirilmektedir. 'Menekşeler ve Sümbüller' şarkısında da Kıbrıs'ın doğasının güzellikleri ele alınırken memleket sevgisi ifade edilmektedir. Vraga şarkısında, şarkının da adının anlamı olan yöresel bir kıyafet olan dizlik yer almaktadır. *Beytambal galsın ve guduz galsın* ifadeleri de Kıbrıs ağzında bir şeyin gereksizliğini, olmasa da olur anlamlarını içeren günlük dilde sıkça kullanılan terimler arasında yer almaktadır.

Kıbrıs Havaları 5 yayının dördüncü şarkısı olan 'Tesda', topraktan yapılmış su kabı anlamındadır ve Kıbrıs kültüründe sevgililerin buluşmasını temsil etmektedir. Günümüzde düğünler, genç ve bekâr kızların *tesdi* ile yaptıkları dans ve dansın sonunda gelinin *tesdi* kırmasıyla son bulmaktadır. Evlilik ve çoğalmayı temsil eden *tesdi* Kıbrıs kültürünün hala daha bir parçası olmaya devam etmektedir. 'Al Yemeni' şarkısında yer alan yemeni kelimesi Kıbrıs adasında kadınların saçlarına taktıkları yöresel bir kıyafettir. Bu şarkıda Kıbrıs'ın kızlarının güzelliği dile getirilmektedir. Rengârenk yemenilerle ne kadar göz alıcı oldukları, kültürel uygulamalar arasında yer alan ve özel günlerin vazgeçilmezi olan kına kullandıkları ve bunun yanı sıra *el ele döner, buğdayı döver, nazlıca güler* ifadeleri ile de aktif hayatta yer aldıkları belirtilmektedir. 'Garavanın Portokalı' şarkısından yerli malı olan portakal ve mandalina gibi ürünlere yer verilmektedir. 'Paralar' şarkısında *godeslerde yadsam* sözleriyle delikanlıların sevdikleri uğruna gözü kara oldukları ifade edilmektedir. *Kıbrıs Havaları 5* yayının son şarkısı olan 'Maden İşçileri', Kıbrıs adasında uzun yıllar hüküm süren ve adanın şekillenmesinde öneme sahip bakır madeni konu edilmektedir. Tablo 3'de ise şarkılarda adı geçen mekânlardan yola çıkılarak kültürel bellek mekânları incelenmektedir.

Tablo 3. *Kıbrıs Havaları 5 Şarkılarının Kültürel Bellek Mekânı Aktarımları*

Mekânlar	Kodlama	Kodaçımı	Şarkının Adı
Lefkoşa merkezidir Kıbrıs'ın şerefidir	Devlet kurumlarının mekânı	Başkent	Kıbrısım
Mausa hisarları	Şehrin kalbi	Tarih	Kıbrısım
Yeşil Girne dağları	Ağaçlı dağlar	Doğa güzelliği	Kıbrısım
Bafın güzel bağları	Üzüm bağları	Yerli malı	Kıbrısım

Mekânlar	Kodlama	Kodaçımı	Şarkının Adı
İskele sahili	Deniz kenarı	Doğal güzellik	Kıbrısım
Leymosun içkisi	Şarap	Yerli malı	Kıbrısım
Garavanın deresi	Akarsu	Doğal güzellik	Garavanın Portokalı
Alagadi	Değirmen	Doğal kaynaklar	Değirmen

Tablo 3’de görüldüğü üzere, Kıbrısım şarkısı kültürel bellek mekânı bağlamında en zengin ifadelerin yer aldığı şarkıdır. Söz konusu şarkıda Kıbrıs’ın doğal güzellikleri, yerli ürünleri, devlet kurumlarının yer aldığı yerleşim bölgesi gibi kültrürek bellek mekanlarına işaret edilmektedir. Bunun yanı sıra, Garavanın Portokalı ve Değirmen şarkılarında ise şarkının kendi ismi başta olmak üzere Kuzey Kıbrıs için sembolleşen değerlere arıfta bulunduğu gözörlmektedir. Akdeniz’de bir ada olan Kıbrıs için narenciye her zaman önemli bir değer olmuştur. Narenciye ile birlikte atfedilen kültürel bellek mekânı ise Garava bölgesi olmuştur. Ayrıca Alagadi Kuzey Kıbrıs’ta hem turistik açıdan güzel sahilleri, hem de nesli tükenmek üzere olan Kıbrıs’ta bulunan deniz kaplumbağaları *caretta caretta*⁵ için koruma bölgesi olarak sembolik bir değere sahiptir. Bunun yanında şarkıda geçen değirmen ise yine o bölgede bulunan bir değirmene atfedilerek merkana tutunan anımsana nesnesinin aktarımı da gerçekleşmektedir.

Sonuç

“*Kıbrıs Havaları*”, Kıbrıs’ta yaşayan toplumların iletişimi açısından her dönem önemli bir yere sahip olmuştur. Dolayısıyla, Kıbrıslı insanın kendi müziğine hitap etme şekli olarak ifade edilebilir. Akdeniz’de bir ada olan Kıbrıs gerek iklimi, coğrafyası, folkloru gerekse kültürüyle birbiriyle örtüşen kültürel bellek mekanlarına ve anımsama nesnelere sahiptir. Farklı dönemlerde Kıbrıs adasında var olmuş toplulukların da bıraktığı zenginlikle Kıbrıs müziği de önemli kültür birikiminin yaşayan temsilleri olarak önemli bir yere sahiptir. Kültürel bellek açısından ele alındığında müzik ritüellistik anımsama pratiklerinin olmazsa olmazını oluşturmaktadır. Dolayısıyla nesiller arası aktarımda özellikle kültürel kimliğin her tekrarla yeniden inşa sürecinde de hayati önemdedir. Halk müzikleri içerisinde yaşayan toplumların yalnızca eğlenme amacıyla başvurdukları ezgilerden çok daha fazladır.

Kıbrıs Havalarında da görüldüğü gibi kültürel bellek aktarıcısı olarak müzik önemli değerleri de içerisinde barındıran kültürel kimliğin harcını oluşturan önemli bir olgudur. Bunun yanında, gerek ezgileri gerekse üç dilde olan Kıbrıs Havaları yayınlarının sonuncusu olan *Kıbrıs Havaları 5* ise kültürel öğeleri içerisinde barındıran zengin bir yazılı arşiv sunmanın ötesinde içerisindeki şarkılarda aktarılan anımsama nesnelere aracılığıyla da kültürel bellek mekânı olarak müziğin rolünü ön plana çıkarmaktadır. Şarkıların hemen hemen hepsinde bulunan değerler ve sembollerin aktarımındaki çeşitlilik kültürel bellek mekânı olarak zaman zaman nesne, zaman zaman bölge, zaman zaman ise Kıbrıs ağzı şeklinde hayat bulmaktadır.

Çalışmada ele alınan *Kıbrıs Havaları 5*’in içerisindeki şarkılar üzerinden yapılan araştırmanın sınırlılığı şarkıların söz konusu yayından seçilmesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanında söz konusu şarkılara yönelik içerik analizleri iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İleriki araştırmalarda Kıbrıs havalarının bedensel pratiklerle birlikte ele alınarak etnografik araştırılması literatüre katkı koyacak nitelik taşıyacaktır.

Notlar

- 1 Kıbrıs Havaları Derneği için bakınız <https://www.facebook.com/kibrishavalari>
- 2 Medoş lalesi için bakınız <http://www.interwms.com/haber/medos-lalesi>
- 3 Kâmrân Aziz için bakınız <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris/yitirdiklerimiz-kamran-aziz-h19149.html>
- 4 Demis Roussos'un Say You Love Me şarkısı için daha fazla bilgi <https://www.youtube.com/watch?v=kF5MwDwzOzU>
- 5 Caretta Caretta için bakınız:
http://www.cevrekorumadairesi.org/uploads/subpage-documents/2011_DENIZ_KAPLUMBAGALARI_Rapor.pdf

Kaynakça

- Akın, B. (2018). Kültürel Bellek ve Müzik. *Eurasian Journal of Music and Dance* (13), 101-117.
- Assmann, J. (2018). *Kültürle Bellek. Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama Ve Politik Kimlik* (Çev. A. Tekin). İstanbul: Aytıntı Yayınları.
- Begbie, J. S. (2000). *Theology, Music & Time*. Port Chester: Cambridge University Press.
- Bennett, A., & Janssen, S. (2015). Popular Music, Cultural Memory, and Heritage. *Popular Music and Society*, 39(1), 1-7.
- Bıçak, A. (2012). *Evren Tasavvuru: Kendini Bilmek ya da Evreni Kurmak*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Blomster, W. V. (1976). *Müzik Sosyolojisi: Adorno ve Ötesi içinde Frankfurt Okulu*. (H. E. Bağçe, Dü.) Ankara: Doğubatu Yayınları.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic Interactionism: Perspective And Method*. California: University Of California Press.
- Clark, L. S. (2006). Introduction to a Forum on Religion, Popular Music, and Globalization. *Journal for the Scientific Study of Religion* (45)4, 475-479.
- Du Gay, P., Hall, S., Janes, L., Mackay, H., & Negus, K. (1997). *Doing Cultural Studies*. London: Sage.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton.
- Garanti, S. (2016). *Kıbrıs Havaları Cyprus Songs*. Lefkoşa: Kıbrıs Havaları Derneği Yayını.
- Goody, J., & Watt, I. (1963). The Consequences of Literacy. *Comparative Studies in Society and History* (5)3.
- Güleç, C. (1992). *Türkiye'de Kültürel Kimlik Krizi*. Ankara: Verso Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1996). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hall, S. (1989). Cultural Identity And Cinematic Representation. *The Journal of Cinema and Media*, 36, 68-81.
- Havelock, E. A. (1980). The Coming of Literate Communication to Western Culture. *Journal of Communication*, (30)1.
- Jensen, L. A. (2003). Coming of Age in a Multicultural World: Globalization and Adolescent Cultural Identity Formation. *Applied Developmental Science*, 7, 188-195.
- Jensen, L. A. (2008). Through Two Lenses: A Culturaldevelopmental Approach to Moral Psychology. *Developmental Review*, 28, 289-315.

- Larrain, J. (1995). *İdeoloji ve Kültürel Kimlik*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji*. (Çev. V. Akan). Ankara: Nobel Yayınları.
- O'Reilly, D., Doherty, K., Carnegie, E., & Larsen, G. (2017). Cultural Memory and the Heritagisation of a Music Consumption Community. *Arts and the Market*, (7)2, 174-190.
- Ong, W. J. (2014). *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözüñ Teknolojileşmesi* (Çev. S. P. Banon). İstanbul: Metis Yayınları.
- Özalp, A. (2017). *Sembolik Etkileşimcilik Entelektüel Kökenler, Kuramlar Ve Din Olgusu*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Özçetin, B., & Özçetin, D. (2018). *İngiliz Kültürel Çalışmaları*. Ankara: Heterik Basın Yayın Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Poloma, M. M. (1993). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. (Çev. H. Erbaş). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Pretzler, M. (2005). Pausanias and Oral Tradition. *The Classical Quarterly, New Series*, (55)1, s. 240.
- Rosenberg, B. A. (1987). The Complexity of Oral Tradition. *Oral Tradition*, (2)1, 74.
- Sarlo, B. (2012). *Geçmiş Zaman. Bellek Kültürü Ve Özneye Dönüş Üzerine Bir Tartışma*. (Çev. P. B. Charum ve D. Ekinci). İstanbul: Metis Yayınları.
- Shaw, A. (2017). Encoding and decoding affordances: Stuart Hall and Interactive Media Technologies. *Media, Culture & Society*, 39(4), 592-602.
- Stokes, M. (1992). Islam, the Turkish State and Arabesk, Popular Music. *A Changing Europe* (11)2, 213-227.
- Taylor, H. (1991). Effects of Ethnic Group Cultural Differences on Cooperative and Competitive Behavior on a Group Task. *Academy of Management Journal*, 34(4), 827-847.
- Whiting, J., & Child, I. (1953). *Child Training And Personality: A cross-cultural study*. New York: Yale University Press.

Oral Culture And Music As A Cultural Memory Place: Cyprus Songs

Dilan Çiftçi (Assoc. Prof. Dr.)
Filiz Soyer (Scientist)

Extended Abstract

Cultural memory is a type of memory that plays the most important role in the formation of social identity, aiming to keep the accumulations of societies from the past to the present alive with the help of repetitions, and to ensure the continuity and transfer of these accumulations for generations. A common identity is formed by the gathering of common memories, experiences and information belonging to the society. Oral culture creates an important continuity mechanism in terms of sharing by bringing people together in transferring social memory and protecting social identity. Folkloric songs, one of the most important representations of cultural memory and passed on for generations, contribute to the culture of remembering by taking their place in social activities where people come together. Based on the fact that language forms the most important part of a culture, it would be correct to state that the indispensable relationship between language and culture also plays an important role in the transfer of memory and identity.

Societies need human memory other than written records in order to protect their identities. The cultural memory developed in this context can realize the unity between individuals and transform it into action with the phenomena of 'recording', 'calling' and 'transmitting'. The realization of these three phenomena is also possible with the conditions of 'group participation', 'ritual presentation' and 'poetic form'. The technique of 'poetic formatting' plays an important role in the preservation of knowledge. The information in the cultural memory to be conveyed through this technique is blended with ritualistic actions such as sounds, facial expressions, body movements and rhythm and conveyed in an artistic way (Assmann, 2018, p. 60).

Ritual and music are among the most effective methods of cultural memory transfer through poetic formation. Both artistic communication tools play an active role as complementary to each other, both in the transmission and preservation of cultural memory. Through rituals, past knowledge allows to keep the memory alive with ongoing repetitions. Rituals and ritualistic actions have a great contribution to the re-establishment of memory and its transmission between generations. Music, one of the most important elements in the sustainability of rituals, contributes to the continuity of memory with the sense of unity it creates (Akin, 2018, p. 104).

In the light of all this information, folk music, which is a part of cultural memory, has been chosen as the universe of the study. Cyprus folk music, which is an important part of the cultural memory of the island of Cyprus and described as Cyprus Folk Music, was chosen as a sample. Cyprus Folk Music 5 (October 2020), the latest publication of Cyprus Folk Music Association (KIBHAD), which operates in Northern Cyprus and aims to protect Cypriot folk music, has been included in the scope of the study. Cyprus Folk Music 5, which was determined by the purposeful sampling technique, is important in the context of containing bilingual weather, unlike other issues. Folk music, which is one of the most important parts of Cyprus culture and especially at the center of social

sharing, constitutes the common point of both Turkish and Greek cultures of the island of Cyprus. Published in three languages (Turkish, Greek and English), Cyprus Folk Music 5 is important in terms of contributing to the understanding of both communities and their meeting at a common cultural point with the unifying power of music. The aim of this study is to examine Cyprus Folk Music as a transmitter of cultural memory. The study will contribute to the field of cultural memory studies in Cyprus.

In the study, the document analysis method, one of the qualitative research methods, was used and content analysis was applied to the lyrics. Based on the general principles used in the content analysis for the lyrics of a total of 10 (n=10) songs, the analysis categories were determined by information theory (Moles, 1971). In this way, these readings were made with the analysis categories:

1. Based on the semantic information theory, which is the coded, expressible aspect of the message, which can be described with a score or language, the coding and decoding of memory space transfer with culture have been examined based on the adjectives and spaces used in the lyrics of the songs.
2. The aesthetic information theory, which refers to the common repertoire of the receiver and the sender, not to a universal repertoire, the side of the message that is not expressed in another language or sign system, and the similarities with the connotative side of the message to be conveyed have been examined.

In the second stage of the study, based on what the music says, the content analysis applied to the words was examined under a main theme (love of country) (Bilgin, 1982). In the light of all this information, answers to the following research questions were sought:

Research Question 1:

Is music, a part of oral culture, a place of cultural memory?

Research Question 2:

Does the place of cultural memory contribute to social recollection?

Research Question 3:

Which common values come to the fore in social reminiscences formed through music?

“Cyprus Folk Music” has always had an important place in terms of communication between communities living in Cyprus. Therefore, it can be expressed as the way the Cypriot people address their own music. Cyprus, an island in the Mediterranean, has cultural memory spaces and objects of remembrance that overlap with each other with its climate, geography, folklore and culture. With the richness left by the communities that have existed on the island of Cyprus at different times, Cypriot music also has an important place as living representations of an important cultural accumulation. When considered in terms of cultural memory, music constitutes the sine qua non of ritualistic reminiscence practices. Therefore, it is of vital importance in intergenerational transmission, especially in the process of reconstructing cultural identity with each repetition. It is much more than the melodies that societies living in folk music apply only for entertainment purposes.

As seen in Cyprus Folk Music, music, as a cultural memory transmitter, is an important phenomenon that forms the basis of cultural identity, which also includes important values. In addition to this, Cyprus Folk Music 5, the last of the Cyprus Folk Music 5 broadcasts, both with its tunes and in three languages, not only presents a rich written

archive containing cultural elements, but also highlights the role of music as a place of cultural memory through the objects of remembrance conveyed in the songs. The diversity in the transfer of values and symbols found in almost all of the songs comes to life as a cultural memory space from time to time as an object, sometimes as a region, and sometimes as a Cypriot dialect.

The limitation of the research on the songs in Cyprus Folk Music 5, which is discussed in the study, is due to the selection of the songs from the mentioned publication. In addition, content analyzes for the songs in question were carried out in two stages. In future research, the ethnographic research of the Cypriot weather by considering the physical practices will contribute to the literature.

Keywords: Cultural Memory, Oral Culture, Rituals, Music, Cyprus Songs.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Yazarların çalışmadaki **katkı oranları** eşittir.

The authors' **contribution rates** in the study are equal.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çıkar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.